

A székeken nem ült senki

Majtényi Mihály

Hozatott egy üveg bort. Karcsúnyakú, hétdecis palackot hozott a pincér, kissé magasra emelte, ahogy ilyenkor szokás, ha ledugaszolt italt rendel valaki. Talán csodálkozott a magános emberen, aki a bort megrendelte. A butélia olyan természetű, szinte megkívánja, hogy két, három vagy négy pohár csilingeljen halkán a palack mellett, ahogy hozzák az ezüstitálcán... amely nem ezüst ugyan, legfeljebb alpakka, de ezüstrangját senki el nem vitathatja. Ezüsthangon csilingelnek a poharak is ilyenkor, ünnepélyesen. Most azonban elmaradt a csilingelés, az egyetlen pohár némán vonult a tálcán a sarokasztalhoz.

A magános ember felemelte a poharat és ivott a gyöngyöző italból. Felemelte a poharát, s mozdulata lassú volt. Mintha ebben a mozdulatban valami csöndes tétovázás volna... azok szoktak így inni, akik felköszöntőre emelik poharukat. Akik várják, hogy a másik is, szemben velük, ajkához emelje a bort. Igen, egyetlen pillanatig így festett a dolog, a pillanat egy tört részéig... az egész olyan furcsa volt és olyan befejezetlen... ám senki sem nézett oda. Senki sem látta, senki sem leste meg ennek a pohár bornak a titkát. Pedig ennek a mozdulatnak, ennek a pohár bornak titka van, ennek a kis odakinálásnak, ahogy a pohár — néhány milliméternyire csak — felfelé lendül és megáll a levegőben. És így válik valami felköszöntő szimbólumává.

Valaki ül ott még annál az asztalnál... valaki ül ott még, talán többen is — ez lehet az érzésed, ha jobban odanézel. De az a magános ember... egyedül van. Egészen egyedül van és hiú kísérlet csupán idézni azt, hogy ez felköszöntő. Egyedül van és egyedül iszik, az ünnepélyes mozdulat céltalan és furcsa és reménytelen.

Ha most valaki elterjesztené a hírt a teremben: nézzen csak oda a sarokba, látja azt a fehérhajút?

Acs
József
szövegrajza

— Melyiket? -- kérdezné a másik.

— Hát azt ott a sarokasztalnál, látja?

— Látom, na és? Mi van azon néznie, valaki ül a puhapárnás széken, egy palack bor van előtte és iszik!

Egy ilyen elképzelt párbeszédben furcsa lenne, ugye, mélyebbre menni, például, hogy: hát nem látta, hogy emelte fel a poharát, amikor ivott? — Ugyan kérem! — legyintene a másik —, hagyjon békében. Vagy odaintené a pincért és megkérdezné:

— Guszti, ki az ott a sarokban, az a fehérehajú?

— Nem tudom. Megrendelt egy üveg rizlinget — sokáig válogatott az italkártyán... megkérdeztem: egy pohárral? Mert szokatlan, ugye, hogy egy egész butéllát... talán vár valakit, gondoltam, de rámszólt: egy pohárral, természetesen. Én kihoztam; ennyi az egész. Nem tudom, mondom, kicsoda, sohasem járt még nálunk!

És mindenki a vállát vonogatná: eh, semmi!

Senki sem hallja, ugye... senki sem hallja, hogy a májusi szélben — a kávéház egyik ablaka székkal van kitámasztva — furcsa zümmögés száll most a terebe. Csak annyi, mintha egy darázs szállna be onnan a kisutcából. Kisutca, amely egy folyónak visz, bolond susogást hoz onnan a tavaszi szél sokszor. Vagy nehéz társzekerek zaját. Napközben, ha így nyitva az ablak, diákzaj és diáklárma is érkezik onnan, sokszor pedig ha néptelen az utca, tisztán hallani, hogy valaki kopogó cipőben elhúz a kávéházi ablaksor alatt.

Most azonban nem erről van szó. Most zümmög onnan valami, de senki sem hallja. Talán csak a ventilátor, amit beszereltek az üvegtáblába, csak az zümmög, ki tudja minden apró zaj titkát és nyitját!

Ki gondolta most mindezt, az a fehérhajú ember? Talán. Talán ő. Azt a dolgot a zümmögésről is, talán ő gondolta, és ő hallja csak tisztán. „Fogadom, hogy tíz év múlva ezen a napon... hogy tíz év múlva ezen a napon találkozunk megint... és ettől kezdve tízévenként minden esztendőben... amíg csak valaki életben van közülünk...”

A fehérhajú ember, igen, mégis ő hallotta ezt a zümmögést — a fehérhajú ember mosolygott. Fáradt mosoly volt, megértő, megbocsátó, elnéző, fájó mosoly. Teletöltötte poharát és ivott.

*

A halottak persze nem jöhettek el tíz év múlva. Furcsa is lett volna, ugye, ha fölkelnek a temetőből és lepelben — mindig lepelben jár a halott — beülnek ide a sarokasztalhoz, mert úgy fogadták meg a többivel, hogy eljönnek. Pedig ők előjöhethének, ráérnek betelepíteni ide... ők hűségesek maradnak régi énjükhöz, a halottak. Különben is, amikor a fogadalmat tették, élők voltak. Nem tudhatták, nem sejtették, hogy ők lesznek a találkozó első kirekesztettjei. Az egyiket két nap alatt elvitte a betegség, a kór... a másik sokáig kószált élőhalottként a város utcáin, és a halál, (ahogy ilyenkor mondják) megváltás volt számára. Mintha lehetne bármiféle megváltás is az életből!

Ezek ketten nem jöhettek el persze, meg azok sem, az a négy, aki a határon kelt át közben és... semmit sem tudni róluk. A halottak persze nem jöhettek el, de miért nem jöttek el az élők? Az élők, akikkel eleven, erős életkapocs áll fenn pont az iskola legendaköréből a legtartósabban, pont azokból a furcsa zavaros évekből, amikor a professzor hangárnyalatának minden modulációja kritika tárgya és a tanári hang modorossága, az igazgatói szónak valami avult, ünnepélyes mellékíze útravalót ad az életre... vidámat vagy szomorkásat, mindegy. Amikor éppen az ilyenek adják útravalóul a felejthetlent... ó, a tanári szó! Miért nem jöttek el az élők, akik lelkükben őrizték és idézték ezt a felejthetlent... utcasarkon háthaütögetve egymást vagy bárhol. Elég volt utánozni, ugye, a tanári furcsa szót, hogy „nyomorult ripők”, elég volt mondani ezt, hogy az ember szívébe betörjön a tavasz nyolc esztendeje, tizenkét esztendeje, az iskola.

Zágrábban a főtéren vagy hol is történt? — egy drabális, bajszos nagydarab ember utánanyerített. (Ha csak ránéz, elsodródik mellette és sohasem tudja, kicsoda.) De ez nyerítő hangot adott, és ő tudta, hogy ez az Undermann — hogy ilyen furcsa neve legyen valakinek! —, és abban a pillanatban a testvérnél is inkább testvére volt azzal a buta nyerítéssel. Ott feszült közöttük a láthatatlan tavasz láthatatlan vékony dróthuzalja, ha akárkivel közülük — akik még éltek — találkozott. És mégsem jöttek el!

Igaz, ő sem ment el.

A fehérhajú ember most tűnődve meresztette tekintetét a mennyezet felé, aztán a vele szemben álló üres székekre, és igyekezett visszaidézni lelkébe, mi is volt vele abban az évben. Hogy miért nem ment el. Hol is élt ő akkor? S ha élt, miért nem tört lelkéhez az a furcsa zümmögés, amelyet most olyan tisztán hall a távolból: „Fogadom, hogy tíz év múlva ezen a napon...” Jaj, az az első tíz év, az marcangolja legjobban az embert, a legmélyebb sebekkel, az első tíz év! Mohóság, szédület, mámor, nők, zűrzavar... mi minden volt jaj, hogy lelkének legtávolabbi zugában sem érzett semmiféle parancsot arra, hogy tíz év eltelt, s neki mennie kell... jönnie kell valahová. A lelke egyetlen rezdülése sem jelezte akkor... kutatta,

kereste magában az okot, hogy miért nem jött el, de nem tudta! Mások sem, bizonyára. Lehet, hogy valakinek eszébe jutott itt a városban az érettségi találkozó — ahogy elhaladt kopogó léptekkel a sárgárameszelt iskola-épület előtt —, lehet, hogy eszébe villant: jaj, hiszen ezt meg kellene szervezni valakinek. Csak meg kell keresni P-ot persze és vele megbeszélni a dolgot, ő volt benne a bizottságban, az a másik meghalt, ugye... de nem látta régen hajdani padtársát, a május elsodródott és semmi sem lett az egészből. (Valaki onnan a határon túlról hazasodródott augusztusban és irigyen kérdezte: megvolt a találkozó, ugye? Sajnos nem jöhettem el... És az egyedüli, akinek eszébe jutott a dolog, lesütötte szemét: „Nem, nem volt meg... közbejött dolgok, tudod... elmaradt.” Na, majd a húszéves találkozón, igen!)

*

A ki meghalt, az nem jött el persze, a húszéves találkozóra, azonban mindannyian meghaltak! Mindannyian. Ő legalább úgy érezte: mindannyian meghaltak.

Pedig ő ott volt!

Ott? Itt ebben a teremben... ott hátul igen, ahol most csörögve vacsorára terítnek... egy hosszú asztalnál. Összesen hárman. Abból is az egyik hajdani alsóbbosztályos, akit — az utcán találkozáskor vele — meghívott és aki csodálkozva bejött... s most bevallhatja őszintén, azért hívta be, hogy legalább még eggyel többen legyenek; egy terítéssel többet hozzon ki a pincér, és megmentse valamennyire a látszatot!

Milyen büszke volt pedig abban az évben... büszke, hogy élére állhatott ennek a dolognak. Hogy eszébe jutott: „a tízévesen nem lehetett ott, a tízéves találkozó... nem is tudom, mi volt akkor a lelkemben, hogy nem jöttem... de most megszervezzük!” Meg kell csak szervezni a dolgokat. ennyi az egész és eljönnek majd mind! Még a halottak is. (A halottak úgy, hogy beszélünk róluk.) A tanárok is (átmentek régen mind a határon), a tanárok is úgy, hogy beszélünk róluk.

Óvatos leveleket menesztett mindenfelé, azoknak, akikről tudta, hogy élnek... várta a válaszokat, de nem jött válasz. Csak az egyik írt a távolból, hogy ő eljön. Ez felbátorította. A helybeliek — az ottaniak —, azok persze lusták írni, gondolják, minek ez a ceremónia, hisz ugyanis eljönnek (nyolcan voltak még).

És mégis... mindannyian meghaltak a húszéves találkozón. Ők ott ültek hárman (köztük egy alsóbbosztályos) és tündödket. Nyolcan vannak a városban... jó, az egyik úton lehetett, a másik talán elfelejtette. Maradt hat. Mind a hat elfelejtette? Kanalazták a levest és ott szomorkodtak az üres terítékek... senki sem jött! S ők hárman — kínos és elnyújtott két óra után... ő, milyen üresen csengett az elhangzott szó, hogy emlékszel? Nyomorult ripók, mondta az osztályfőnök és kikergetett... hahaha! És ez a nevetés olyan üres volt, mintha halottak nevetnének.

Pedig ők nem is tudták hárman, hogy ez a halottak nevetése. Kifizették együtt a tíz emberre tervezett költséget... a rendelést, szőgyenkeztek a főpincér előtt... „Hát a többi úr tényleg nem jött el?”

— Úgy látszik, nem jöttek el. Úgy látszik, közbejött valami. Úgy látszik.

Hatan. Vagy öten legalább, ötnek még el kellett volna jönni. Kínozta a gondolat, kínozta... mért nem jöttek el?

Bement az egyikhez. Pontosan tudta, hol az üzlete, a boltja — a saiatja — bement és köszönt. A hajdani osztálytársa előírt... kicsit zavarban. Folyton hátrapislogott a pénztár felé, ahol egy nő ült... a felesége?

— Igen, megkaptam a leveledet... igen... és kérek, bocsáss meg... de tudom, hogy te H.-nek is írtál és F.-nek is... tudom... és hát kérek

nem olyan idöket élünk, hogy én egy zsidóval leüljek! Ha ezeknek nem írtál volna... rólad is tudtam volna és ismertem volna álláspontodat... de hát így!

A másikkal, H.-val az utcán találkozott. Belékarolt és fájdalmasan mondta:

— Nem jöhettem el, egyszerűen. Nem bírom, ahogy ezek most (és a boltra mutatott) átnéznek a fejem fölött. Rólad sem tudtam, ugye... te úgy látszik nem bolondultál meg... és köszönöm, hogy meghívtál. A múltkor, tudod, dolgom volt ezzel, és a szemembevágta...

Olyan volt, mint egy fájó seb az egész... és H. meghalt ott az utcán lelkileg... mint ahogy később — valami táborban — fizikailag.

Egyik sem jött el, meghaltak mind. (Pedig ketten, akik még ma is élnek, csak elfelejtettek eljönni — derült ki később. Elfelejtették az egészet, éppen úgy, mint ő tíz év előtt!)

Tűnődve ült ott a fehérhajú ember, és arra gondolt, milyen idö is volt az, amikor az emberek nem tudták megbocsátani egymásnak a születést! Akik nyolc évig, vagy meddig, együtt ültek a padokban, akik szélesre nyílt szájjal összenevettek a legkisebb megrezdülésre egy olyan emlékek... annak a szónak, ahogy a tanáruk hajdan ejtette „nyomorult ripók” — annak a hangsúllynak, ahogy ezt mondta. Akik egymás dolgozatát másolták és együtt túrték a tanári vallatáskor a legerősebb pofonokat és... nem árulták el egymást! S jöttek az évek, amikor nem akartak, nem mertek egy asztalhoz ülni. Meg tudtak mindent bocsátani, hibát, bűnt, összeveszést, elesettséget, szegénységet... csak a születést nem. És fülében csegett a szó: hát csak nem hiszed, hogy én leülök veled!

A halottak, a régi halottak, az első kettő, aki elment közülük... semmit sem tudott minderről. Talán éppen ők ülnek most szemben veled, ketten, fehér lepedőben — mert a holtak így járnak — és csodálkozva hallgatják a történetet. Amulva, hiszen ők már ismerik a holtak birodalmának csodálatos törvényeit, a kukacok birodalmának törvényeit! Vagy ott ülnek, azok, akik a harmincéves találkozóra sem jöttek el? Ó, hiszen az meg sem volt, az a találkozó!

S a negyvenévesre most... csak ő jött el, egyedül! A negyvenéves találkozóra. Egyszül.

De nem is hívott senkit! Senkit. Csak ideutazott a délutáni vonattal, beült ide a sarokba és megrendelt egy üveg bort és felemelte a poharat. És egyetlen szempillantás, egyetlen pillanat alatt, amikor a karja a pohárral a szája felé hajlott... egészen kicsit felemelte a poharat. És... mindenkit felköszöntött. Az élőket és a holtakat. Mindenkit!

A székeken nem ült senki. Ő sem ült már ott!

